

fot. Tomasz Wierzejski

Kolorowe ELEWACJE

Elewacja jest wizytówką domu. Bardzo ważny jest więc rodzaj użytej farby, ponieważ to właśnie ona decyduje o wyglądzie zewnętrznym budynku.

Dobra farba pozwoli przez długi czas zachować ładny i świeży wygląd domu.

Cechy i składniki farby

Farby elewacyjne, oprócz tego że muszą „ładnie wyglądać”, muszą być także odporne na wodę i wilgoć, mróz, promieniowanie słoneczne, różnice temperatury, zabrudzenia, uszkodzenia mechaniczne oraz związki chemiczne, zawarte w zanieczyszczonym powietrzu, a także kwaśnych deszczach. Oczywiście, nie na wszystkie te czynniki elewacja jest narażona jednocześnie. Najgorszymi okresami są wiosna i jesień, kiedy kumulują się niesprzyjające zjawiska. Latem zaś ściany od strony południowej i południowo-zachodniej wystawione są na intensywne działanie promieni ultrafioletowych. Długie nasłonecznienie i zmiany temperatury mogą być przyczyną szybkiego płowienia koloru, farba także może się łuszczyć lub może pojawić się biały osad. Niektóre z farb mają zwiększoną odporność na płowienie (wolniej i słabiej tracą kolor) **1**. Trwałość koloru zależy od rodzaju użytego pigmentu.

Składniki farby elewacyjnej to:

pigment – daje kolor i zdolność krycia;

spoiwo – wiąże cząstki pigmentu i spaja farbę z podłożem;

rozpuszczalnik – odparowuje podczas schnięcia, ułatwia nakładanie farby.

Farba może ponadto zawierać środki grzybo-, bakterio- i pleśniobójcze, a także poprawiające odporność na płowienie oraz ułatwiające nakładanie i rozprowadzanie.

Dobór koloru

Wybór koloru zależy od indywidualnych upodobań, powinien współgrać z detalami zewnętrznymi – oknami, drzwiami, pokryciem dachu oraz otoczeniem domu. Jeśli wśród gotowych farb

Jacek Siemieniuk

nie ma interesującego odcienia, to wielu producentów oferuje barwienie w każdym możliwym kolorze. Nie warto barwić samodzielnie, ponieważ do pomalowania domu potrzeba dużej ilości farby, a co za tym idzie dużego pojemnika oraz precyzji w dodawaniu pigmentu. Przygotowywanie farby partiami grozi uzyskaniem różnych odcieni każdej z partii.

Kolor farby wybiera się najczęściej na podstawie niewielkiej próbki. Warto kupić o ton jaśniejszą, ponieważ na dużej powierzchni kolor stwarza wrażenie ciemniejszego.

Błyszcząca farba jest bardziej odporna na zabrudzenia, zaś na ciemnej elewacji kurz jest mniej widoczny.

Rodzaje farb

Farby elewacyjne dostępne na rynku są przeważnie wodorozcieńczalne, farb rozpuszczalnikowych jest bardzo mało.

Najbardziej popularne są farby silikonowe i akrylowe oraz silikonowo-akrylowe (farby organiczne, które zawierają związki węgla i wodoru). Rzadziej wybierane są farby krzemianowe oraz wapienne – nieorganiczne.

Farby dyspersyjne (emulsyjne)

Ze względu na swoją uniwersalność mają duże powodzenie. Stosuje się je na wszystkie rodzaje podłoża: beton zwykły i porowaty, tynki (cementowe, cementowo-wapienne, żywiczne, gipsowe), mur z cegły ceramicznej i silikatowej, drewno [2, 3]. Farby dyspersyjne mają dobrą przyczepność do podłoża, są elastyczne, trwałe i odporne na wilgoć oraz uszkodzenia mechaniczne. Przepuszczają parę wodną, dzięki czemu ściana „oddycha”. Tworzą gładką, jednolitą powłokę, nierozpuszczalną w wodzie, którą łatwo zmywa się wodą z dodatkiem detergentów. Farby emulsyjne mają najczęściej konsystencję śmietany, kupuje się je w postaci gotowej do użycia; należy tylko dokładnie wymieszać. Po rozrobieniu można je przechowywać.

Wśród farb dyspersyjnych (ze względu na rodzaj użytego spoiwa) wyróżnia się **akrylowe, winylowe i lateksowe**. W sprzedaży można znaleźć farby akrylowe z do-

1 Farba elewacyjna musi być odporna na płowienie – nie powinna tracić koloru przez długi czas (fot. Dyrup)

Dyspersja (emulsja) to mieszanina nierozpuszczalnych wzajemnie cieczy. Tworzą ją pigment i spoiwo z żywic syntetycznych „zawieszono” w wodzie w postaci kropelek.

datkami innych żywic syntetycznych – **akrylowo-alkidowe, akrylowo-lateksowe, akrylowo-silikonowe**.

Niektóre farby emulsyjne mają także zwiększoną plastyczność powłoki lub w swoim składzie zawierają drobne włókna, które pozwalają na przenoszenie przez powłokę naprężeń. Stosowane są na elewacjach, gdzie zewnętrzna powierzchnia tynku pokryta jest siateczką drobnych pęknięć skurczowych.

Farby emulsyjne, akrylowe i lateksowe, tworzą na powierzchni elewacji błonę, tzw. film, który w pewnym stopniu ogranicza dyfuzję pary wodnej ze ścian. Stanowią mechaniczną barierę dla wód opadowych, nie pozwalając na wnikię-

cie wilgoci przez ich powierzchnię. Nie wolno nimi malować świeżych tynków - można to zrobić dopiero po 1-2 miesiącach sezonowania otynkowanej powierzchni.

Farby silikatowe (krzemianowe)

Można nimi malować wszystkie podłoża: betonowe, ceglane, stare i nowe tynki, mur z cegły, drewno, kamień i szkło. Stosowane są zarówno w nowo budowanych domach, jak i przy renowacji zabytków. Powłoki z farb krzemianowych są bardzo trwałe, odporne na wilgoć i mają dużą odporność mechaniczną. Są całkowicie niepalne i odporne na rozwój mikroorganizmów. Przepuszczają parę wodną. Są najczęściej jednoskładnikowe, ale spotyka się też farby dwuskładnikowe (proszek i ciecz do wymieszania).

Malowanie nimi wymaga dużej praktyki i wprawy, ponieważ szkło wodne, które stanowi ich spoiwo, jest żrące.

Farby te czasami są modyfikowane poprzez dodanie żywic syntetycznych (farby silikatowo-dyspersyjne). Dzięki temu można je stosować także na powierzchniach tynków organicznych, na przykład akrylowych.

Farby silikonowe

Można nimi malować: beton zwykły, mur z cegły, tynki (najczęściej cementowo-wapienne, rzadziej wapienne i ce-

ŻÓŁTY CIEPŁY

PIASKOWY

BRĄZOWY

ZIELONY

RUDY

CZARNY

2 Farba emulsyjna uniwersalna stosowana do różnych podłoży (fot. Dekoral)

3 Choć coraz więcej przybywa kolorowych elewacji, to biel kontrastująca z dachem wygląda bardzo dobrze (fot. Jafep)

mentowe), drewno, płyty włókno-cementowe, stare powłoki farb mineralnych. Mają uniwersalne zastosowanie w nowym budownictwie oraz renowacji zabytków. Farby silikonowe tworzą powłokę trwałą, odporną na wilgoć i działanie czynników atmosferycznych, przepuszczającą parę wodną (ściana „oddycha”). Woda może osiadać na powierzchni pokrytej farbą silikonową, ale nie wnika w głąb ściany.

Zaletą farb silikonowych jest zdolność do samooczyszczania się powierzchni podczas deszczu.

Farby wapienne

Mogą być stosowane tylko do malowania podłoży mineralnych: betonu, cegły, tynków wapiennych i cementowo-wapiennych, lub ścian malowanych już farbami wapiennymi. Obecnie najczęściej używane są do renowacji starych budynków.

Farby wapienne tworzą powłokę porowatą (ułatwione jest odparowywanie pochłoniętej przez ścianę wilgoci) oraz odporną na agresję biologiczną. Są tanie, jednak nietrwałe; dla zwiększenia trwało-

ści dodaje się do nich domieszki innych spoiw wodorozcieńczalnych.

Farby przyrządza się z suchych mieszanek lub past do rozrobienia. Należy je zużyć w ciągu kilku godzin od przygotowania, nie nadają się do przechowywania. Dostępne są również farby gotowe do użycia.

Malując trzeba pamiętać o zwilżaniu powierzchni, zarówno przed malowaniem, jak i w trakcie. Farby te dają matowe, białe lub pastelowe kolory powłok. Do barwienia stosuje się pigmenty, których zawartość, ze względu na proces twardnienia, nie może przekroczyć 10% w stosunku do masy spoiwa.

Przygotowanie podłoża

Trwałość i estetykę uzyskuje się nie tylko stosując farby najwyższej jakości, ale także dzięki odpowiedniemu przygotowaniu powierzchni.

Dobrze jest **zagruntować podłoże** zarówno przed pierwszym malowaniem, jak i przy odnawianiu starej elewacji. Rodzaj preparatu gruntującego uzależniony jest od rodzaju używanej farby. Oprócz wyrówny-

wania chłonności powierzchni działa on także stabilizująco, wzmacniając podłoże i zwiększając przyczepność nakładanej farby.

W przypadku starych elewacji trzeba ocenić stan podłoża. Jeśli jest popękane i łuszczy się, należy je naprawić: usunąć zniszczone fragmenty, zaszpachlować i wyrównać. **Wypełnienia ubytków** muszą mieć taką samą fakturę (chropowatość) jak stary tynk, inaczej obserwując elewację można odnieść wrażenie, że jest w plamy (zwłaszcza, jeśli elewacja ma jasny kolor).

Ważne podczas malowania

Aby elewacja dobrze wyglądała i była trwała, należy przestrzegać pewnych zasad.

Farbę stosować zgodnie z jej przeznaczeniem – rodzajem podłoża;
stosować preparat gruntujący;
malować w odpowiednich warunkach atmosferycznych – nie wolno pracować w czasie mrozu ani deszczu;
zachowywać przerwy pomiędzy nakładaniem kolejnych warstw – przerwy technologiczne podane są na opakowaniu;
malować całą powierzchnię ściany – nie wolno przerywać w połowie, ponieważ fragment pomalowany następnego dnia może mieć inny odcień, nawet jeśli farba pochodzi z tej samej dostawy;

Beton należy malować farbami, które utrudniają przenikanie gazów, dwutlenku węgla, dwutlenku siarki oraz chlorków i siarczków, gdyż powodują one korozję betonu i umieszczonego w nim zbrojenia.

Tabela 1. Rodzaje farb w zależności od spoiwa

Farby wodne	Spoivo	Podłoże	
emulsyjne (dyspersyjne)	akrylowe winylowe lateksowe	dyspersja wodna żywicy akrylowej dyspersja wodna polioctanu winylu dyspersja wodna kauczuku	beton, tynk (cementowy, cementowo-wapienny, żywiczny, gipsowy), cegła ceramiczna i silikatowa, drewno, powłoki z farb emulsyjnych
wapienne	ciasto wapienne	beton, tynk (cementowo-wapienny, wapienny), powłoki z farby wapiennej	
krzemianowe (silikatowe)	szkło wodne potasowe	beton, tynk (cementowy, cementowo-wapienny), cegła ceramiczna i silikatowa, kamień, drewno, szkło, powłoki z farb mineralnych	
silikonowe	żywica silikonowa	beton, tynk (cementowy, cementowo-wapienny, żywiczny), cegła, drewno, powłoki z farb emulsyjnych i silikonowych	

tynk cementowo-wapienny można malować po 1-2 miesiącach, ponieważ twardnieje w wyniku uwadniania (przyłączania z powietrza cząstek wodoru i tlenu). Wapienny zaś – po około 2 miesiącach – twardnieje pod wpływem zawartego w powietrzu dwutlenku węgla, jego wytrzymałość wzrasta powoli; farby organiczne można stosować po upływie roku, ponieważ powłoka z farby może utrudniać przenikanie dwutlenku węgla i w rezultacie opóźnić twardnienie tynku.

Wilgotnego podłoża nie boją się farby krzemianowe. Można nimi malować tynk prawie zaraz po jego wykonaniu. Tynk cienkowarstwowy wykonany na ociepleniu ze styropianu można malować już następnego dnia, jednak z malowaniem tynku tradycyjnego – zwłaszcza wykonanego w czasie wiosennych i jesiennych chłódów – dobrze jest poczekać tydzień i pozwolić mu nieco przeschnąć.

Farby stosowane na terenach przemysłowych i w pobliżu ruchliwych dróg muszą być odporne na działanie zanieczyszczeń oraz mieć bardzo dobrą przyczepność do podłoża ⁴. Do malowania ścian dobrze jest użyć farb hydrofobowych, które mają właściwości samoczyszczące – brud i wilgoć nie wnikają w ścianę, lecz osiadają na powierzchni. Zanieczyszczenia łatwo jest usunąć wodą, zmywane są najczęściej przez deszcz. Na opakowaniu nie ma o tym niestety informacji, dlatego najlepiej popytać sąsiada, u którego elewacja nie straciła koloru minimum 2 lata. „Najczystsze” są farby silikonowe, następne w kolejności – akrylowe i silikatowe modyfikowane polimerami silikonowymi.

⁴ Na ścianach o ostrej barwie zabrudzenia są widoczne szczególnie, farba musi więc być łatwa do zmywania (fot. Archiwum BD)

Informacje o producentach farb elewacyjnych i ceny wyrobów podajemy w rubryce **Info Rynek**.